

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Viite: Lausuntopyyntö 20.12.2013 (OKM/85/040/2012)

Lausunto lukiokoulutuksen yleisiä valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa valmistelleen työryhmän ehdotuksista

Kiteen kaupunki kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama työryhmä on ansiokkaasti tehnyt toimeksiantonsa mukaista työtä valmistellessaan ehdotuksia lukioissa tarkoitetun opetuksen yleiseksi valtakunnalliseksi tavoitteiksi ja tuntijaoksi. Tähän on sisältynyt kuitenkin myös työryhmän ehdotuksiin liittyvä raja. Työryhmä on pitäytynyt asetustason ehdotuksissa, eikä ole tehnyt ehdotuksia, jotka vaatisivat lukiolain muutoksia. Tämä on jättänyt työryhmän ehdotuksiin hienoisia kauneusvirheitä, joiden kanssa voidaan kuitenkin kyllä toimia.

Työryhmän ehdotukset pohjautuvat lukiokoulutuksen tuottaman yleissivistyksen vahvistamiseen. Tämä on hyvin kannatettava tavoite. Yleissivistys elää ja muuttuu kuitenkin ajassa ja siten yleissivistyksen käsite ja sisällöt eivät ole muuttumattomia. Suomalaisessa lukiokoulutuksessa on perinteisesti korostunut tiedon ensyklopedinen luonne, jossa yleissivistys on painotetusti ollut eri oppiaineiden tarjoamien tietosisältöjen omaksumista. Tämän heikkoutena on ollut pirstaleisuus, joka on nousut useissa tutkimuksissa esille. Esimerkiksi Koulutuksen arviointineuvoston tuottamat lukiokoulutusta käsittelevät tutkimusraportit tuovat hyvin esille tarpeen uudistaa lukiokoulutusta. Lukiokoulutus on täyttänyt hyvin aiemman tehtävänsä, mutta sen on muututtava suhteessa tulevaisuuden tavoitteisiin.

Ehdotuksen luvut 1 ja 2:

Ehdotuksessa esitetyt luvut 1 (yleistä) ja 2 (tavoitteet) ovat onnistuneita. Ehdotuksessa korostetaan aiempien tietojen lisäksi sekä tietoja että taitoja. Nämä niin kutsutut geneeriset taidot ovat erittäin kannatettavia.

Toimintatapa niiden vahvistamiseksi ratkaistaan erityisesti paikallisella tasolla – koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen tasolla. Ehdotus asetustekstiksi sisältää keskeisten geneeristen taitojen luettelon, jota Opetushallitus voi myöhemmin opetussuunnitelman perusteissaan ja erityisesti koulutuksen järjestäjä tai oppilaitos opetussuunnitelmassaan tarkentaa. Lukiokoulutuksen tulevaisuus ratkaistaan pitkälti oppilaitostasolla, minkä vuoksi asetustuonnoksessa oleva toimintakulttuuripainotus on hyvin osuva. Luvussa 2 olevien tavoitteiden osalta jää vain mietittäväksi, näkyykö siinä kansainvälisyys riittävästi. Esitämmekin kansainvälisyyden nostamisen voimakkaammin esiin lukiokoulutuksen yleisiin tavoitteisiin.

Ehdotuksen luku 3:

Luvun 3 tuntijakovaihtoehtoista vaihtoehto A on selvästi toimivin ja tarkoituksenmukaisin. Se vastaa parhaiten lukiokoulutuksen tavoitteisiin ja tuo esitetyistä malleista myös parhaimman ratkaisun lukiokoulutuksen pirstaleisuuteen. Se auttaa opiskelijoita sekä kokoamaan opinnoistaan laajempia, oppiainerajat ylittäviä kokonaisuuksia että lisää opiskelijoiden mahdollisuuksia suunnata ja syventää opintojaan omien tarpeidensa mukaisesti. Se tarjoaa hyvän yleissivistyksen. On oletettavaa, että suurella osalla opiskelijoista muutos opintojen nykyisen rakenteeseen ja valintoihin ei ole suuri, mutta osalle opiskelijoista se tarjoaa mahdollisuuden syventää omaa osaamistaan lukioaikana pidemmälle. Vaihtoehdossa B olevat oppiaineryhmien sisäiset teemaopinnot ovat keinotekoisia. Tärkeämpää on laajentaa teemaopintoja eri oppiaineryhmärajojen yli, sillä oppiaineryhmien sisällä on jo oppiaineryhmän yhteisiä opintokokonaisuuksia. Vaihtoehto C on lähinnä vain kosmeettisesti paranneltu versio nykymallista, joka ei riittävästi vastaa lukiokoulutuksen tulevaisuuden kehittämishaasteisiin.

Olemme tyytyväisiä siihen, että työryhmä on tuonut tuntijakomalleista esille vaihtoehto A:n. Vaikka julkisessa, vähemmän analyttisessä ja enemmän yksittäisten intressitahojen nostamassa edunvalvontakeskustelussa kuvitellaan pakollisuuden merkitsevän yleissivistystä, on käytännön tilanne usein päinvastainen. Lukiokoulutus ei voi olla vain perusopetuksen jatke, vaan sillä on oma koulutustehtävänsä. Suomalainen laadukas perusopetus luo jo hyvän pohjan yleissivistykselle, joten lukiokoulutuksen on syytä löytää oma profiilinsa. Tässäkin mielessä vaihtoehto A on kaikkein toimivin.

Oppiainekorin sisällä olevat yhteiset opintokokonaisuudet ovat onnistunut ratkaisu lukio-opintojen alkuvaiheeseen. Niiden avulla voidaan tutustua oppiaineryhmän maailmankuvaan ja tiedonkäsitteeseen työryhmän kuvaamalla tavalla. Ne luovat myös hyvän pohjan antaa riittävät tiedot perusopetukseen kuulumattomista oppiaineista (filosofia ja psykologia). Näihin yhteisiin opintokokonaisuuksiin on syytä luoda opetussuunnitelmien perusteissa riittävän tarkat kuvaukset, jotta oppi-

laitostasolla vältetään niiden muuttuminen eri oppiaineiden markkinointitilaisuuksiksi.

Kun oppiaineryhmän sisäiset yhteiset opintokokonaisuudet johdattelevat oppiaineryhmän tiede- ja tarkasteluperustaan, tarjoavat teemaopinnot mahdollisuuden syventää opintoja oppiaine- ja oppiaineryhmäraajat ylittäen. Nämä ovat luonteeltaan aiemmin opittua soveltavia, jolloin ne sijoittunevat opintojen loppuvaiheeseen. Kannatamme teemaopintoja, mutta niiden kuvaukset opetussuunnitelman perusteissa on syytä jättää hyvin yleisiksi. Niitä ei tule siten valtakunnallisesti säädellä liikaa, sillä ne sisältävät mahdollisuuden paikallisiin, omaan toimintaympäristöön sovitettuihin painotuksiin. Ne eheyttävät lukio-opintoja ja tarjoavat esimerkiksi mahdollisuuden vahvistaa työelämäyhteyttä sekä hyödynittää oppilaitoksen ulkopuolisia oppimisympäristöjä. Teemaopinnot voivat myös sisältää laajemman tutkielmatyyppisen tuotoksen.

Tuntijakomalleista malli A tarjoaa tarkoituksenmukaisimman ja lukion uudistamistavoitteisiin parhaiten vastaavan ratkaisun. Ehdotuksessa on yhtymäkohtia myös muun muassa IB-lukioiden (International Baccalaureate) opintojen rakenteeseen. Lisäksi se lisää lukioiden välistä tasa-arvoa, kun A-mallin mukainen tuntijako vähentää tarvetta myöntää poikkeuslupia poiketa valtakunnallisesta tuntijaosta. Näin opiskelijoiden mahdollisuudet ”tehdä oma erikoislukionsa” myös tavallisissa lukioissa paranevat, mikä merkitsee lukioiden välisen tasa-arvon vahvistumista. A-malli mahdollistaa myös lukion ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen välisen yhteistyön. Kun tähän saakka yhteistyön pääsuunta on ammatillisen perustutkinnon opiskelijoiden opinnoissa lukioissa, mahdollistaa A-malli myös lukiolaisille paremmin opintojen suorittamisen muissa oppilaitoksissa.

Ehdotuksen luku 4:

Ehdotuksen luvussa 4 on kyse voimaantulo- ja siirtymäsäännöksistä. Koska asetuksen antamisen jälkeen Opetushallituksen on laadittava opetussuunnitelman perusteet ja paikallistasolla laadittava tämän jälkeen joko kunta- tai oppilaitostasoiset opetussuunnitelmat, on syytä pohtia, olisiko siirtymäsäännöksiin kirjattava uuden asetuksen mukaisen opetussuunnitelmien käyttöön ottamista ensimmäisen vuoden opiskelijoiden osalta viimeistään 1.8.2017. Tämä merkitsi yhtä vuotta myöhempää aloitusta kuin työryhmä on ehdottanut. Tämä tulee harkittavaksi erityisesti tilanteessa, jossa valtioneuvosto antaa asetuksen myöhemmin kuin alkukeväällä 2014. Vuoden myöhennystä puoltaa tällöin se, että uudistus on syytä valmistella hyvin. Koska uudistuksessa on valtaosin kyse toimintakulttuurin muutoksesta, on paikallistason valmistelulle jätettävä riittävästi aikaa.

Lausunnon keskeinen sisältö:

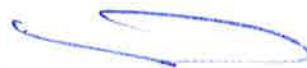
Kiteen kaupunki esittää tiivistäen seuraavaa:

- 1) Työryhmän ehdotukset ovat kannatettavia.
- 2) Yleisissä tavoitteissa on vahvistettava kansainvälistymisen osuutta.
- 3) Tuntijakomalleista malli A on tarkoituksenmukaisin ja lukiokoulutuksen uudistamistarpeisiin parhaiten vastaava.
- 4) Asetuksen mukaisten opetussuunnitelmien käyttöönoton takarajan siirtämistä vuodelta eteenpäin syksyyn 2017 on syytä harkita vakavasti.

Kiteellä 31. tammikuuta 2014

Eeva-Liisa Auvinen
kaupunginjohtaja

Kyösti Värri
lukion rehtori